

KALMÁR LÁSZLÓ CENTENÁRIUMA

A matematikai zseni,
avagy Mór Álszakáll játéka

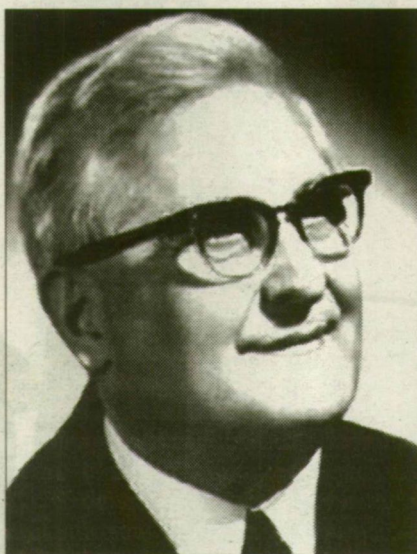
Száz évvel ezelőtt született Kalmár László (képünkön), a számítástudomány hazai úttörője. A matematikai logika és alkalmazásai, a kibernetika, a számítástudomány és a matematikai nyelvészet területén iskolateremtő tudósra számos rendezvényen emlékeznek.

Bár haragudott érte, hogy az újságírók így keresztelték el az általa és munkatársai által épített elektronikus számológépet, „a szegedi logikai gép” fogalom lett. Legendárium kerekedett köréje. Akárcsak építőjének személye köré: Szegeden szinte minden tudomány-közel, egyetemi embernek van legalább egy, de inkább több „Kalmár Laci bácsi-története”.

Centenáriumára – 1905. március 27-én született – a Kalmár László Intézetben Szabó Péter Gábor készít elő egy kiadványt. Részint a hagyatékából válogatott levelek lesznek benne – mások mellett Rédei Lászlóhoz, Rényi

Alfrédhoz, Riesz Frigyeshez, Fejér Lipóthoz, Erdős Pálhoz, Szele Tiborhoz, Turán Pálhoz, Varga Tamáshoz írt opusculumok. Mintegy 700 levelező partnere volt, hazai és külföldi matematikusok. A tudománytörténeteknek valóságos kincsesbánya.

Szerepel a könyvben egy interjúrészlet: Horányi Özséb kérdezte a szegedi professzort azzal az ambícióval, hogy oszlassa a matematika körüli mítoszokat. A legjobb helyre fordult: Kalmár László – a többi mellett – egyedülálló pedagógiai-didaktikai érzékkel rendelkezett. Így beszélt erről: „Mindig azt tartottam, hogy az egyetemen az a feladat, hogy nehéz kérdéseket könnyűvé tegyek a tanítványaim részére... Cikkeim egy részében nem annyira új eredmények közlésére, hanem valaminek a megmagyarázására, népszerűsítésére törekszem. Többek között ezek révén értem el, hogy Magyarország sikerült a matematikai logikát meghonosítanom, annak elterjedésére, hogy a matematikusok körében

nagy volt az ellenszenv vele szemben.”

Ő maga beszélt a legérzékletesebben a tudományáról is: „Mint mondtam, kezdett izgatni, hogy mire használják a matematikai logikát, és ez lassanként odáig fajult, hogy ma már a számítástudományt valom saját tudományterületemnek, főleg a programozási nyelvek elméletét. A matematikai nyelvészettel is csak egy ideig foglalkoztam, fölvezoltam a problémákat a nyelvészeknek... A programozási nyelvekkel viszont nagyon sok teendő van még, és általában a számítástudomány terén. A matematikusoknak csak aránylag kis része tudja, hogy mi az a számítástudomány, de ők is lenéznek...”

Önéletrajzok is napvilágot látnak a centenáriumi kötetben, a sok közül négy. Beszédés évszámok állnak alattuk: 1939., 1951., 1966. és az utolsó év: 1976. „Kisgyermek koromban órákat töltöttem számlálással: mondogattam, hogy egy, kettő, három, sokszor több ezerig. Még az iskola előtt megtanultam összeadni, kivonni, szorozni, osztani. A szorzás úgy kezdődött, hogy egyszer megkérdeztem Piroksa nővéremtől, hogy hány nap volt eddig, mióta a világ világ... Legnagyobb hatással fejr Lipót professzor volt rám... Azok voltak a legérdekesebb előadásai, amikor valamit már befejezett és nem akart újba kezdeni és mesélt a legutóbbi olvasmányáról, ami hatással volt rá. Ezzel olyan távlatokat nyitogatott az ember előtt, amit akárhány előre jól átgondolt, szabványos előadás sem tudott nyújtani.”

Szenvedélyesen szerette az „elmemozdító” játékokat. A hagyatékából származó 140 notesz lapjain számtalan anagramma, kecskerím, mnemotechnikai vereszet szerepel, és persze: csacsi-pacsi. Ilyenek: „Szilfa galyáról kívánczósok sokat utazó ágyemű. Sz. V. Megoldás: Szil ágjáról epedő / Világjáró lepedő”.

A szegediek közül nagyon sokan ismerték, tisztelték, szerették. Csak az nem biztos, hogy mindenki tudja, ki volt valójában – Mór Álszakáll?

S. E.

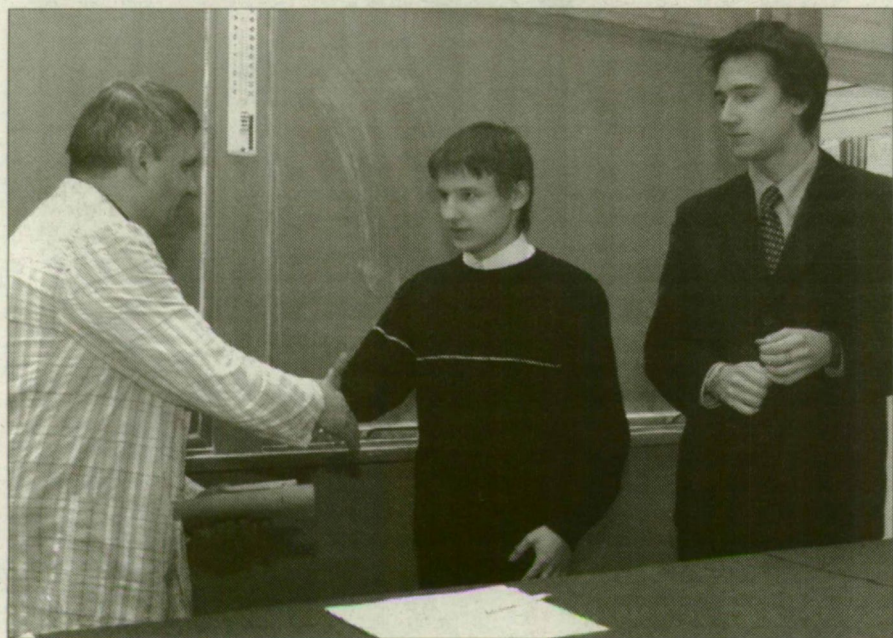
Amerikai jogi
képzés indul

Toledóban, Szeged testvérvárosában járt nemrég a Szegedi Tudományegyetem négy vezetője. Szabó Gábor rektor, Badó Attila rektorhelyettes, az összehasonlító jogi intézet igazgatója, Falkay György, a gyógyszerésztudományi kar és Szabó Imre, az állam- és jogtudományi kar dékánja három felsőoktatási intézményt látogatott meg: a Toledói Egyetemet, a Lourdes Főiskolát és a Bowling Green Állami Egyetemet. Ennek során együttműködési megállapodást írtak alá a közös jogi képzésről, melynek keretében szeptembertől két éves kiegészítő amerikai jogi stúdium indul a szegedi ÁJTK-n. Az országban egyedülálló oktatást a már évek óta sikerrel működő német és francia jogi képzés mintájára szervezik: a toledói egyetem professzorai egyhetes blokkokban ismertetik meg a szegedi hallgatókkal az amerikai jogrendszert. A hallgatók a képzés végén a Toledói Egyetem által kiadott diplomát kapnak. Badó Attila szerint nagy a kereslet az amerikai jogrendszert ismerő szakemberek iránt.

A Toledói Egyetem az SZTE Gyógyszerésztudományi Karával is együttműködési megállapodást kíván kötni első sorban közös kutatási programok, valamint oktatási és hallgatócsere-programok indítása érdekében. Az erről szóló dokumentumot várhatóan a toledóiak szeptemberi szegedi látogatásakor írják majd alá.

A FIZIKAI VERSENY DÖNTŐJÉT SZEGEDEN TARTOTTÁK

Kísérleteztek a diákok

Békéssy László István és Bustya Áron, a verseny első helyezettje Szatmári Sándor tanszékvezetőtől veszi át a neki járó díjat

FOTÓ: FRANK WETTE

Fizikai kísérleteket mutattak be középiskolások a múlt hét végén, a szegedi egyetem kísérleti fizikai tanszéke által kiírt országos verseny döntőjén. Ezen azok vehettek részt, akiket a korábban benyújtott írásbeli dolgozataik alapján kiválasztott a zsűri. Múlt szombaton tíz diák mutatta be egyenként körülbelül negyedórás kísérletét. Közülük a bajai Szent László Művelődési Központot képviselő Békéssy László István és Bustya Áron közös munkáját ítélték a legjobbnak a bírálók. Ők – felkészítő tanárjukkal, Jaloveczki Józseffel és Töl

Tamással együtt 25 ezer forintos jutalomban részesültek. A második helyen a soproni Széchenyi István Gimnázium két tanulója, Horváth Dóra és Kovács Gábor végzett (felkészítő tanárjuk Lang Ágota), s ezzel 15 ezer forintot kaptak. A harmadik helyre szegedi diákok kerültek: Lajkó Anett és Valaczka Ilona a Karolina Gimnáziumba jár, s felkészítő tanárjukkal, Teiermayer Attilával 10 ezer forintos jutalomban részesültek. A díjakat Szatmári Sándor egyetemi tanár, a kísérleti fizikai tanszék vezetője adta át.

TELEGDY GERGELY AZ EGYETEMI HALLGATÓI ÖNKORMÁNYZAT ÚJ ELNÖKE

Több kollégiumi helyre
lenne szükség

Telegdy Gergelyt választotta elnöknek a Szegedi Tudományegyetem hallgatói önkormányzata (EHÖK). Az ötödéves joghallgató a kollégiumi férőhelyek bővítésén túl a diákok érdekképviselői szervezetének ismertségén javítana.

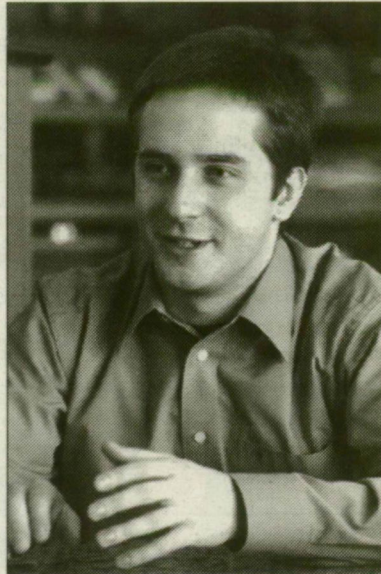
Telegdy Gergelynek volt ideje beletanulnia a hallgatói érdekképviselői munkába. A Szegedi Tudományegyetem jogi karán most ötödéves diák két esztendőn keresztül vezette a kari hallgatói önkormányzatot (HÖK). Az elmúlt hónapokban pedig az universitas tizenegy karán kampányolt, hogy az összegyetemi hallgatói önkormányzat (EHÖK) egyik elnökjelöltjeként megismertesse programját diáktársaival.

Az ígéreteket a jövőben lehetősége lesz valóra váltani, miután az EHÖK választmányának ülésén a tizenegy karról delegált képviselők többsége őt szavazta meg elnöknek. Telegdy Gergely megreformálná az internet felhasználásával működő egységes tanulmányi rendszert (etr), így a diákok ezen keresztül tudnának beiratkozni, s tanulmányi ügyeiket is az etr segítségével intézhetnék. Ez az elnök szerint nekik és a tanulmányi osz-

tályok munkatársainak is megkönnyítené a dolgát. Az etr-t ugyan Szegeden kezdték tesztelni, de más városokban már naprakészebb programot használnak. Hiába építettek bele például órarendet, ez a funkció Szegeden nem működik.

Az új elnök a kollégiumi helyzeten is javítana: növelné a férőhelyek számát, a meglévő szobákat pedig felújítaná.

– Tudom, hogy ez elsősorban

Telegdy Gergelynek többéves gyakorlata van az érdekképviselői munkában

FOTÓ: KARNOK CSABA

pénz kérdése, de az Ötthalmi kollégium 600 új férőhelyének kialakítása meghatározó lépés lehet az egyetem számára. A Belvárosban széttagozódtak a karok, itt viszont igazi centrum, valódi campus jöhetne létre – véli Telegdy Gergely. – Fontos, hogy az universitas-szemlélet erősödjön a hallgatókban, legyenek büszkéik rá, hogy a Szegedi Tudományegyetemen tanulnak.

Az elnök azt is fontos céljának tekinti, hogy a hallgatók az eddiginél jobban ismerjék és használják az EHÖK szervezeteit, a külügyi, a kulturális, a jogi bizottságot és a tanulmányi tanácsadó szolgálatot. Több speciális kérdésben – ösztöndíj, szociális támogatás – a kari hallgatói önkormányzat az illetékes, de például a külföldi ösztöndíjak ügyében vagy tanulmányi tanácsért érdemes az EHÖK-höz fordulni. Hogy a karok fölötti önkormányzat ismertebb és népszerűbb legyen a hallgatók körében, megújul az EHÖK honlapja, levelezőlisták indulnak, melyekre tematikusan lehet feliratkozni.

Telegdy Gergely szegediként a diploma megszerzését követően is szeretne a városban maradni és jogászként dolgozni, de az egyetem után egyelőre nem kíván politikai vagy közéleti pályára lépni.

G. ZS.